

Enige aanvullende notities over het stadszegel van Montfoort

door G.J.A. Beerhuizen-van Kooten

In het artikel „Zegel en Wapen van de stad Montfoort”, in mei 1979 verschenen in Heemtijsdinghen 15e jaargang no. 2, stelt de heer N. Plomp dat het oudst bekende stadszegel van Montfoort vier eeuwen in gebruik is geweest. Hij motiveert dit aan de hand van afdrukken van dit stempel, welke bekend zijn van 1353 tot 1741. Vervolgens meent de heer Plomp dat er eerst halverwege de 18e eeuw een nieuw stempel wordt gemaakt, gevolgd door een derde stempel aan het einde van de 18e eeuw.

Toevalligerwijs stuitte ik bij naspeuringen in het stadsarchief van Montfoort op een deel van de notulen van de vroedschap, waarin sprake is van de stadszegels¹⁾.

De maarschalk Claudius de Pooll stelt in de vergadering van 5 november 1694 een resolutie van de magistraat met betrekking tot het gerecht van 15 oktober 1694 aan de orde over het bewaren van het stadszegel.

Bovengenoemde resolutie heb ik helaas niet terug kunnen vinden, maar uit de notulen blijkt dat de maarschalk aanspraak wenst te maken op een stadszegel dat in het bezit is van de secretaris. Waarom dat eerst in 1694 gebeurd, 20 jaar na zijn aanstelling, is door het ontbreken van de resolutie niet duidelijk. De stadssecretaris, de heer Georgius van Cortenes is het met deze aanspraak niet eens en argumenteert dat hij „de bewaringe van deses stads zegels, al heeft gehad voor dato van zijn trouwen, nu meer als veertigh jaren geleden, en dat sulks hem bij de Regenten in der tijd is toevertrouwt, en overgegeven”.

Op grond hiervan meent de heer Cortenes te kunnen stellen dat de zegelstempels bij hem, als secretaris, in bewaring dienen te blijven.

De leden van de raad beraadslagen hierover en komen tot de conclusie dat: „deser Stads groote zegel in silver gesneden, sal worden gestelt en gelaten in bewaringe van de Hr. Pooll als schout deser stede”.

De secretaris moet het grote zegel aan de maarschalk overdragen, hetgeen, volgens een aantekening in de kantlijn, de 13e november is geschied. Volgens de notulen blijven „de twee andere kleyne cachetten met het wapen deser stadt” in bewaring bij de secretaris vanwege zijn recht „volgens de ordonnantie deser stadt voor 't zegelen deser stads brieven”.

Hieruit blijkt dus dat er in 1694 reeds drie zegelstempels met het stadswapen aanwezig waren. Of ze ook alle drie even vaak werden gebruikt is niet met zekerheid te stellen. Van het oude stempel zijn tot 1741 enkele tientallen zegels bekend. Daarentegen kennen we slechts één zegel, wat vermoedelijk is gemaakt met de twee genoemde kleine stempels. Het betreft hier een uithangend zegel met contra-zegel in lak aan een voor de schepenen van Montfoort geregistreerde transportakte²⁾. Deze akte is gedateerd 16 april 1706 en betreft de overdracht door de heer Claudius de Pooll aan Arien Jansz. Bijlevelt van een huis en erf, staande en gelegen in Montfoort „in het loyen eynde ontrent de Heeswijker poort”. De akte is ondertekend door de toenmalige secretaris Van Beusechem en voorzien van „ons stads zegel”.

Het zegel is echter niet gaaf meer. De rand en het eventuele randschrift zijn verdwenen, doch het wapenschild (formaat 2.8 x 2.5 centimeter) lijkt sterk op dat van het latere midden-18e eeuwse stadszegel.

Het veel kleinere contra-zegel (middellijn 1.6 centimeter) vertoont alleen het wapen van de stad Montfoort.

De conclusie van de heer Plomp dat aan het einde van de 18e eeuw een nieuw zegelstempel voor de stad is gemaakt is juist. In de stadsrekening van 1797 komt namelijk als uitgave de volgende post voor: „Aan H. de Meijere, stempelnijder, voor 't graveeren van stadswapen met leverancie van het zilver en 't schoonmaken van het groote zegel, volgens quitancie 14.10.-³⁾).

Hoewel er inmiddels al vrij veel bekend is over het Montfoortse stadszegel moet de conclusie toch luiden dat de geschiedenis van dit zegel nog niet in zijn totaliteit geschreven is.

Het verdient daarom aanbeveling alert te blijven op zegelafdrukken van de stad Montfoort, opdat mogelijk nog een gave afdruk van het 17e (?) eeuwse stempel of een tot nu toe onbekend zegel te voorschijn kunnen komen.

Stadszegel aan transportakte van 1706 (vergroot).

Contra-zegel met wapen van de stad Montfoort (vergroot).

Noten:

1. Oud-Archief Montfoort — inv.nr. 25-(5) Notulen van de vroedschap 1688-1699, 5 november 1694 fol. 155.
2. Familie-archief F.A.L. de Goederen, Linschoten.
3. Oud-Archief Montfoort — inv.nr. 269(d) Stadsrekeningen, rekening 1797.

De kaart van 'T HOOGHE HEYMRAEDTSCHAP VANDE LANDEN VAN WOERDEN

door drs. M.M.Th.L. Hameleers

Inleiding

In het jaar 1670 werd er in opdracht van de dijkgraaf en hoogheemraden een gedrukte overzichtskaart van het Hoogheemraadschap van Woerden uitgegeven. Deze kaart, op een schaal van circa 1 : 17.200, kreeg de titel: 'T HOOGHE HEYMRAEDTSCHAP VANDE LANDEN VAN WOERDEN (zie afbeelding 1).

Deze kaart in negen bladen behoort tot een vrij kleine groep van grootschalige, meerbladige waterschapskaarten die in ons land met name in de 17e eeuw vervaardigd werden. Enkele uitgaven die een grote verwantschap vertonen met de kaart van Woerden zijn de kaart van Schieland in negen bladen uit 1660 (schaal circa 1 : 14.000)